

HET
GEHEIM
VAN DE
VALLEI

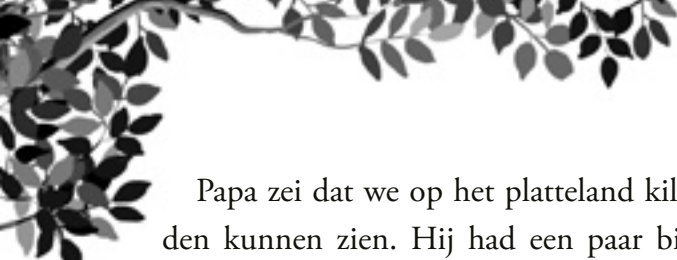
HOOFDSTUK EEN

EEN ANDER SOORT PLATTELAND

Er is minder hemel dan ik had verwacht. En wat ik kan zien, is helder en blauw. Niet de eeuwige regenwolken die ze ons hadden voorspeld voor Wales.

De conducteur blaast op zijn fluitje en de trein fluit terug. Ik zie hoe hij weggrijdt en voel een steek in mijn hart. Ik wil weer instappen. Ik weet niet waarom, want hij gaat niet terug naar Londen.

We zijn vandaag op drie stations geweest: eerst Paddington, toen Cardiff en tot slot dit, dat piepklein is, met maar één perron. Het is alsof onze levens krimpen. Ik trek Ronnies naamkaartje recht en we sluiten aan in de rij.

Papa zei dat we op het platteland kilometers ver zouden kunnen zien. Hij had een paar bibliotheekboeken voor ons geleend, met plaatjes van velden en heggen en daaromheen allemaal kleine huisjes. Maar dit ziet er heel anders uit.

Om ons heen staan allemaal gigantische bulten. Dat zullen wel bergen zijn. Ze stelen het grootste deel van de hemel. Ik draai me om. Ze zijn overal, alsof het dorp midden in een groot, dik kussen is neergelegd. Van alles wat ik tot nu toe in mijn leven heb gezien, leek het duin bij het strand van Camber Sands nog het meest op een berg. Maar dat was niet groen. En er zaten geen huizen aan vastgeplakt.

Er wordt aan mijn mouw getrokken. Ronnie kijkt naar me met grote, betraande ogen. Ik buig me voorover, zodat hij in mijn oor kan fluisteren.

‘Dit is anders dan de plaatjes,’ zegt hij snotterig.

‘Ik weet het.’

‘Maar papa zei...’

‘Papa wist het ook niet. Hij wist niet dat we hierheen gingen. Hij wist alleen dat het geen stad was.’ Ik kijk weer om me heen. ‘Er zijn vast verschillende soorten platteland.’

‘Dan is dit de verkeerde soort.’ Ronnie trekt een pruillip.

Precies wat ik nodig heb, een mokkend klein broertje. Niemand gaat ons kiezen als hij eruitziet als een echte mopperkont.

‘Wees stil en probeer je te gedragen,’ zeg ik, terwijl ik zorg dat het touwtje van zijn gasmaskerdoos netjes over zijn schouder hangt. ‘Je moet braaf zijn.’

Ik kijk over zijn hoofd naar de andere kant van het peron. De rook wordt dunner, maar prikt nog steeds in mijn ogen en blijft hangen in mijn keel. Ik zie de wijzerplaat van de stationsklok. Het is bijna theetijd. Ook het bord is duidelijk:

LLANBRYN

Best een grappig woord. Een ‘L’ te veel.

Daar staan we dan, een krioelende, kronkelende rij schoolkinderen. Duff staat vooraan met zijn kleine zusje. Ze is nog jonger dan Ronnie, te jong om hier iets van te begrijpen. Ik kan weinig gezichten zien, bijna iedereen kijkt naar onze juf, juffrouw Goodhew. Sommige kinderen zijn opgewonden, andere zijn nieuwsgierig, maar ik wed dat ze allemaal zenuwachtig zijn. Zelfs als ze niets laten merken. Zelfs Duff, misschien.

Ronnie huilt weer. Kleine broertjes mogen huilen, maar grote broers moeten flink zijn. Nu zou ik sowieso

niet huilen. Ik ben twaalf. Verdrietig kijkt Ronnie hoe een conducteur onze koffers op een stapel bij het hek aan het einde van het perron legt.

‘Ik wil mijn Dinky-busje,’ jammert hij.

‘Dat kan niet, dat is ingepakt. Je weet wat Nan heeft gezegd.’

‘Maar...’

‘Ronnie, je busje is veilig,’ zeg ik. ‘Weet je nog hoe stevig je het in je pyjama hebt gewikkeld? Dat had je heel goed gedaan.’

Hij knikt en knippert wat tranen weg. Ik weet dat ook hij probeert om flink te zijn.

Naast de conducteur staat juffrouw Goodhew te praten met een man en een vrouw. De man is lang en draagt een dikke overjas die over zijn forse buik is dichtgeknoopt. Hij heeft de grootste snor die ik ooit heb gezien. De vrouw is helemaal opgedoft, alsof ze haar zondagse kleren draagt. Ze loopt nu langs de rij en deelt custard-koekjes uit, terwijl ze ons telt. Als ze er eentje aan Lillian Baker geeft, bedankt Lillian haar dat we in hun dorp mogen zijn. Duff staat dichtbij genoeg om aan haar vlechten te trekken, maar dat doet hij niet. Meestal aarzelt hij geen moment als hij zoiets kan uithalen. Misschien is hij inderdaad zenuwachtig. Lillian Baker wordt vast als eerste gekozen. Ze heeft lange, donkere haren en

haar sokken zakken nooit af en alle volwassenen zeggen dat ze zo knap is.

Als de vrouw een koekje aan Ronnie geeft, stopt ze even en veegt ze met haar zakdoek zijn tranen weg. Ze heeft een metalen badge op haar jas gespeld met de woorden: Vrouwen Hulpkorps VHK.

‘Hoe heet jij?’ vraagt ze. Ronnie slikt en zegt niets.

Nu ze zo dichtbij staat, ruik ik lavendel en pepermuntjes. Ze pakt Ronnies naamkaartje en zegt: ‘Ronald. Wat toevallig, dat is een van mijn lievelingsnamen!’

‘We noemen hem Ronnie,’ zeg ik, iets harder dan de bedoeling was.

Maar ze blijft glimlachen en kijkt naar mijn naamkaartje. ‘En jij bent ook een Travers. Jij bent de broer van Ronnie, hè? Noemen we jou dan James of Jimmy?’

‘Jimmy.’

‘Goed dan,’ zegt ze. Ze geeft me een custard-koekje en loopt verder langs de rij.

‘Ze ruikt net als Nan,’ fluistert Ronnie. Zijn lip trilt weer, dus pak ik zijn hand en knijp er zachtjes in, net als papa zou doen.

‘Eet je koekje op,’ zeg ik.

Juf Goodhew klapt in haar handen en roept naar ons. We worden allemaal stil.

‘Deze aardige mensen naast mij zijn meneer en me-

vrouw Bevan,' schreeuwt ze over het perron met haar gemaakt bekakte stem. 'Ze zijn hier om ons naar het instituut te brengen.'

Ik vraag me af wat een instituut is. Het klinkt niet fijn.

'Welkom in Llanbryn!' buldert meneer Bevan. Het verbaast me niet dat hij buldert. Hij ziet eruit als een bulderaar.

Ik kijk weer naar het bord. Er lijkt niet te staan wat *hij* zojuist zei. Ronnie imiteert hem, vertrekt zijn gezicht en probeert de letters uit zijn mond te persen.

'Lll... klll... kllaaa...'

'Hou op,' fluister ik. 'Niemand kiest ons als ze denken dat jij een beetje simpel bent.'

'En maken jullie je maar geen zorgen over je koffers,' zegt meneer Bevan. 'We hebben mannen die jullie bagage gaan dragen.'

Ronnie knijpt nog wat harder in mijn hand en ik weet dat hij weer aan zijn Dinky-busje denkt. Ik hoop maar dat die mannen – wie het ook zijn – zijn koffer voorzichtig behandelen. Als er iets met dat busje gebeurt, blijft hij tot het einde van de oorlog huilen.

We gaan lopen. Onze gasmaskerdozen bungelen aan hun koordjes en stoten steeds tegen ons aan. Meneer Bevan en juf Goodhew lopen vooraan en praten wat. Als we de weg bij het station oversteken stopt meneer Bevan.

Dan loopt hij naar de achterkant van de rij, naar Ronnie en mij.

‘Zijn jullie klaar voor het grote avontuur, jongens?’ vraagt hij met een grijns.

Waar heeft hij het over? Avonturen beleef je in jungles of op woeste rivieren of in het Wilde Westen. Niet hier. Niet in Wales, met een jengelend klein broertje en een custard-koekje.

Ronnie is gestopt met huilen. Dat is tenminste iets. Hij heeft de bovenste helft van zijn koekje losgetrokken en likt nu aan het romige deel.

‘Gaan we naar boven?’ vraagt hij, terwijl zijn ogen zenuwachtig heen en weer schieten tussen meneer Bevan en de huizen op de berghelling.

Meneer Bevan knikt. ‘Jazeker.’

‘Het is ver naar boven,’ zegt Ronnie.

Meneer Bevan kijkt naar de huizen en kantelt zijn hoofd een beetje. Er komt een grote grijns op zijn gezicht die zijn snor oprekt, zodat hij er nu uitziet als een blij walrus.

‘Niet voor zo’n sterke jongen als jij!’

Ronnie straalt.

‘Kom maar mee!’ Meneer Bevan woelt door Ronnies haar. Ik strijk het weer glad. Niemand gaat ons kiezen als hij er slonzig uitziet. En ook al ben ik hier met tegenzin,

ik wil niet dat we als laatste worden gekozen, als een stel afdankertjes die niemand wil hebben.

Op een breed pad lopen we omhoog. Aan beide kanten groeien bomen en struiken. Ronnie vraagt of dit een bos is. Ik zie de blik van meneer Bevan. Zijn snor trilt over zijn glimlach.

‘Stel geen stomme vragen,’ sis ik in Ronnies oor.

Even verderop laat Duffs kleine zusje haar koekje vallen. Ze blijft doodstil staan tot haar gezicht grijsblauw wordt. Dit heb ik haar al heel vaak zien doen als we buiten speelden, maar meneer Bevan ziet er geschrokken uit.

‘Wat doet ze?’ vraagt hij.

‘Haar adem inhouden,’ antwoord ik. ‘Maar dat houdt ze niet lang vol, en daarna begint ze pas echt.’

‘Waarmee begint ze?’

‘Wacht maar.’

Ik weet niet of het iets te maken heeft met de bergen die overal om ons heen zijn, maar haar geloei klinkt hier nog harder dan normaal. Het lijkt wel wat op het luchtalarm. De twee vrouwen haasten zich naar haar toe en mevrouw Bevan opent haar handtas. Ze voelt erin, trekt er een reep chocola uit en breekt een stukje af.

‘Melkchocola,’ zegt Ronnie kreunend. ‘Ik wou dat *ik* mijn koekje had laten vallen.’

Als we doorlopen raapt Florence Campbell het koek-

je op en stopt het in haar zak. Ik doe net of ik het niet zie. Ik denk dat Florence dolblij is. Twee koekjes op één dag. Volgens mij heeft ze in haar hele leven nog geen twee koekjes gehad.

We lopen verder omhoog en komen bij een andere weg. Die volgen we met de bocht mee tot we een reusachtig bruin, bakstenen gebouw zien. Het is drie verdiepingen hoog en ziet er stevig uit.

Meneer Bevan zegt: 'Ik loop even naar juf Goodhew en mijn vrouw, daar vooraan. Jullie twee wachten hier.'

'Jimmy noemt haar juf *Badhew*,' zegt Ronnie, 'want ze is niet lief, dus kan ze niet *Goodhew* zijn, toch?'

'Ronnie,' zeg ik kreunend.

Maar meneer Bevan moet lachen. 'Dat geeft niks, Jimmy. Toen ik jong was, gaven we onze leraren ook bijnamen.'

Hij loopt weg en ik ben stomverbaasd dat ik niet op mijn kop krijg.

'We zijn er!' zegt hij plechtig, als hij in de boogvormige deuropening staat. Hij is duidelijk erg trots, alsof hij ons Buckingham Palace laat zien. 'Het Llanbryn Instituut der Mijnwerkers.'

Ik kijk van meneer Bevan naar het instituut. Ze passen bij elkaar, zoals sommige mensen bij hun honden passen. Hij lijkt hier echt thuis te horen. En juist daar-

door voel ik me nog meer een buitenstaander.

‘Iedereen is al in de grote zaal. Ze verheugen zich ontzettend op jullie.’

Het is een enorme ruimte, veel groter dan de aula van onze school. Overal zie je donker, glimmend gepoetst hout. Helemaal aan het einde zijn trapjes naar een soort podium, eigenlijk meer een verhoogd platform. De kamer is propvol mensen die ons aanstaren en er klinkt geroezemoes. Ze willen toch niet allemaal een geëvacueerd kind? Sommige mensen zijn vast gewoon nieuwsgierig. Ze zitten in rijen voor het podium en terwijl we er naartoe lopen, voel ik dat het gebouw ons opslokt, mijn kleine broertje en mij, en alle anderen.

HOOFDSTUK TWEE

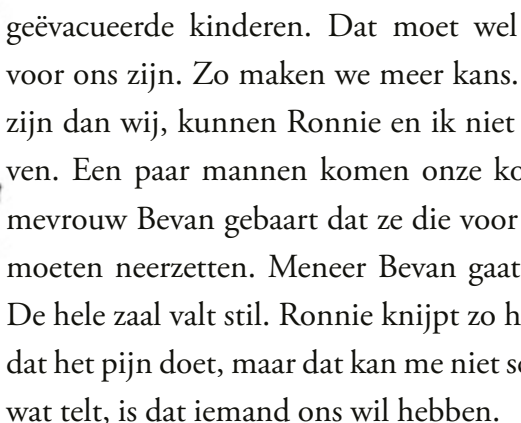
BANGE STADSKONIJNEN

Mevrouw Bevan leidt alle geëvacueerde kinderen naar het podium. Ze helpt de allerkleinsten om het trapje te beklimmen. Ronnies plakkerige handje glijdt in het mijne.

‘Jimmy,’ fluistert hij, ‘stel nou dat niemand ons uitkiest?’

Ik kijk naar hem, naar zijn kuifje en zijn grote hertenogen. ‘Doe niet zo stom. Waarom zou iemand ons niet willen?’ Ik zeg niet dat ik doodsbang ben dat hij gelijk heeft.

Het is erg lawaaierig. Mensen praten, schuiven op hun stoelen en hoesten. Er zijn veel meer dorpsbewoners dan

geëvacueerde kinderen. Dat moet wel een goed teken voor ons zijn. Zo maken we meer kans. Als zij met meer zijn dan wij, kunnen Ronnie en ik niet alleen achterblijven. Een paar mannen komen onze koffers brengen en mevrouw Bevan gebaart dat ze die voor ons op de grond moeten neerzetten. Meneer Bevan gaat het podium op. De hele zaal valt stil. Ronnie knijpt zo hard in mijn hand dat het pijn doet, maar dat kan me niet schelen. Het enige wat telt, is dat iemand ons wil hebben.

Meneer Bevan schraapt zijn keel en zegt met zijn bulderende stem: 'Als voorzitter van het Instituut der Mijnwerkers en vertegenwoordiger van de inwoners van Llanbryn heet ik onze Londense gasten van harte welkom!'

Hij draait zich naar ons om en zwaait met zijn arm alsof hij een goochelaar is die ons onthult: zesentwintig bange stadskonijnen die wachten tot ze uit een hoge hoed worden getrokken.

'We zullen ons best doen om dit zo snel mogelijk af te handelen,' zegt meneer Bevan, die een vel papier uitvouwt. 'Juffrouw Goodhew en de kinderen hebben een lange en vermoeiende reis achter de rug.'

Ik kijk hoe zijn ogen naar de onderkant van de pagina dwalen. Ronnie trilt. Ik haal mijn hand los van de zijne, sla mijn arm om hem heen en trek hem dicht tegen me aan. Bevend neemt hij een grote hap lucht en ademt uit

tegen mijn zij. Ik voel de warmte door mijn jas heen.

‘Het eerste gastgezin is de familie Jones,’ zegt meneer Bevan. ‘Waar zijn jullie?’ Er gaan vrij veel mensen staan en meneer Bevan moet lachen. Ik snap niet waarom dat grappig is. Hij gaat door: ‘Ik bedoel Ralph en Megan, die familie Jones.’

Iedereen gaat weer zitten, behalve een jong uitzien-
stel op de voorste rij.

‘Genoteerd voor één meisje, zie ik,’ zegt meneer Bevan.

De vrouw knikt en wijst naar Lillian Baker, die een
soort buiging maakt voordat ze via het trapje het podium
afdaalt.

Lillian Baker als eerste. Ik wist het.

Achter me beweegt iemand. Ik draai me om en zie Flo-
rence Campbell die haar haren probeert glad te strijken.
Maar het heeft geen zin, ze heeft zo veel luizen dat haar
haren bijna uit zichzelf bewegen. Ze ziet me kijken en
steekt haar tong uit. Ik ga een beetje naar voren zodat er
geen luizen op mij kunnen overspringen. Ronnie heeft ze
ooit gehad, en toen moest Nan zijn hoofd insmeren met
antiluizenolie. Daarna moest hij urenlang huilen en we-
kenlang hoesten. Geen wonder dat de luizen ervandoor
gingen.

Nu zijn Duff en zijn zusje aan de beurt. Ze gaan naar
een vrouw met een neus die zo ver in de lucht steekt dat

het me verbaast dat ze kan zien waar ze naartoe gaat. Een andere vrouw, met een enorme paarse hoed, zegt met een harde stem dat die kindjes maar boffen. Duff kijkt om en steekt zijn duim naar me omhoog. Ik probeer te glimlachen, maar blijf halverwege mijn poging steken en zie er vast idioot uit.

Ronnies gezicht is nog steeds begraven in mijn jas. Zo heb ik hem niet meer gezien sinds mama wegging.

‘Toe nou,’ fluister ik. ‘Denk maar aan wat meneer Bevan zei. Dit is een avontuur, oké?’

Met een snik kijkt hij de zaal rond. Meneer Bevan glimlacht naar hem en zonder geluid te maken vormen zijn lippen de woorden: ‘Kop op.’ Ronnie buigt zijn hoofd naar achteren en ik moet bijna lachen.

De zaal stroomt nu snel leeg. Sommige kinderen gaan vrolijk mee, andere moeten huilen. Een lange man met een opgewekt gezicht neemt alle vier de Turners mee. Hij en zijn vrouw houden hun handen vast als ze weggaan, twee kinderen elk. Meneer Bevan noemde die man dokter Jenkins, dus ik denk dat hij een groot huis heeft.

Ongeveer de helft van de kinderen is al weg als een ronde vrouw met een rood hoofd en een gebloemd schort haastig binnenkomt. Ze rolt met haar ogen en schudt haar hoofd alsof ze om zichzelf moet lachen.

‘Sorry, sorry!’ zegt ze en ze loopt naar de voorkant van

